

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความผาสุกแห่งตน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี A Causal factors Influencing Subjective well-being of Undergraduates

นิธิภัทร กมลสุข^{1*}

Nithipat Kamolsuk^{1*}

¹ อาจารย์ประจำสำนักการศึกษาทั่วไป สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

¹ Teacher, Office of General Education, Panyapiwat Institute of Management.

*Corresponding author, E-mail: nithipatkam@pim.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีผลต่อความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และศึกษาความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผาสุกแห่งตนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรในโมเดลประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 3 ตัว ได้แก่ ความผาสุกแห่งตน ความภาคภูมิใจในตนเองและสภาพแวดล้อมในการเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 450 คน ที่ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีผลต่อความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยการตรวจสอบจากค่าสถิติทดสอบไคสแควร์เท่ากับ 1.645 มีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.464 ที่องศาอิสระเท่ากับ 2 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.0001 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษส่วน (RMR) เท่ากับ 0.017 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.032 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.998 และค่าดัชนีความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.978 โดยที่สภาพแวดล้อมในการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อความผาสุกแห่งตนและมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความภูมิใจในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความภูมิใจในตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อความผาสุกแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อตัวแปรสภาพแวดล้อมในการเรียนมีอิทธิพลต่อความผาสุกแห่งตนมากกว่าความภูมิใจในตนเอง

คำสำคัญ: ความผาสุกแห่งตน โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

Abstract

The purpose of this research was to develop and validate a causal relationship model of the subject well-being of undergraduate students. The model consisted of five latent variables: subjective well-being, self-esteem and learning environment. The sample, derived by means of multistage sampling, consisted of 450 undergraduates in the 2009 academic year.

Results indicated that the model was consistent with empirical data: Chi-square test of goodness of fit = 1.645, $p = 0.464$, $d.f. = 2$, $RMSEA = 0.0001$, $RMR = 0.017$, $SRMR = 0.032$, $GFI = 0.998$ and $AGFI = 0.978$. Learning environment and self-esteem have a



statistically significant direct effect on subjective well-being and learning environment has a statistically significant indirect effect on subjective well-being through self-esteem. And learning environment has more direct effect on subjective well-being than self-esteem.

Keywords: subjective well-being, causal relationship

บทนำ

ความสุขหรือความผาสุกในชีวิตเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคม ปัจจุบันมีหน่วยงานหลายหน่วยงานพยายามหาแนวทางหรือนโยบายเพื่อสร้างความผาสุกให้คนในชุมชนดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) ที่ได้กำหนดดัชนีชี้วัดความผาสุกของคนในชาติจากสัดส่วนของรายได้ พร้อมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์ของการพัฒนา เพื่อการพัฒนาประเทศให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่รวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

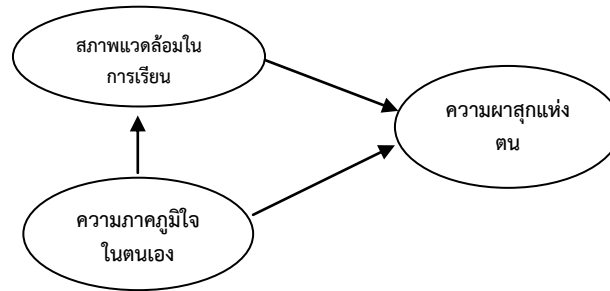
ความผาสุกในชีวิตแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ ความผาสุกเชิงวัตถุวิสัย (Objective Well-Being) ซึ่งเป็นความผาสุกที่วัดจากสภาวะทางกายภาพจากข้อมูลที่เป็นจริง เช่น รายได้ อาชีพ การศึกษา หน้าที่การงานและลักษณะทางด้านร่างกาย เป็นต้น (McDowell & Newell, 1987) และความผาสุกเชิงจิตวิสัยหรือความผาสุกแห่งตน (Subjective Well-being) เป็นความผาสุกในชีวิตที่ประเมินจากการรับรู้จากประสบการณ์ในชีวิต โดยจะสะท้อนถึงสภาวะทางอารมณ์ เช่น ความปรารถนา ความพึงพอใจ ความรู้สึกทางบวกหรือทางลบ เป็นต้น (Campbell, 1976, pp. 117-124) ความผาสุกแห่งตน เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับแต่ละบุคคล เพราะเป็นการรับรู้ของบุคคลต่อสภาวะแห่งตนในลักษณะของความผาสุก ความรู้สึกทางบวกและความพึงพอใจในชีวิตที่ปรากฏอยู่จริง (จุฑากานต์ กิ่งเนตร, 2539, หน้า 21) สำหรับความผาสุกแห่งตนของนักเรียนนั้น ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะนักเรียนถือว่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ หากนักเรียนขาดความสุขในการเรียนเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเรียน ตลอดจนมีสภาพจิตใจที่ผิดปกติ มีสภาวะซึมเศร้า หมดหวัง ท้อแท้ กล้าวโทษตนเองตลอดเวลา จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่อาจมากระทบต่อการเรียน ทำให้เรียนไม่สำเร็จหรือกลายเป็นบุคคลที่มีปัญหาสภาพจิตใจ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของคนในชาติทำให้กระทบต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ดังนั้นการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อความผาสุกแห่งตนของนักเรียนจึงเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมระดับความผาสุกของนักเรียน อันจะส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผาสุกแห่งตน ของนักเรียนระดับปริญญาตรี
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผาสุกแห่งตนของนักเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อสร้างโมเดลในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมและการดำเนินงานที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความผาสุกในการเรียน

กรอบแนวคิด และสมมติฐานของการวิจัย

1. ตัวแปรสภาพแวดล้อมในการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความผาสุกแห่งตน
2. ตัวแปรสภาพแวดล้อมในการเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรความผาสุกแห่งตนผ่านตัวแปรความภาคภูมิใจในตัวเอง ตัวแปรความภูมิใจในตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความผาสุกแห่งตน



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงอธิบาย (Explanation Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวคิดในการกำหนดตัวแปรและสร้างตัวแบบความสัมพันธ์ ซึ่งจากการศึกษานี้นำไปสู่การสร้างตัวแปรที่สำคัญ ดังนี้

ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ ความผาสุกแห่งตน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ สภาพจิตใจ สมรรถภาพของจิตใจ และคุณภาพของจิตใจ

ตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วย ความภาคภูมิใจในตนเอง ที่วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ ตัวแปรด้านสังคม ตัวแปรด้านครอบครัวและตัวแปรด้านการศึกษา สภาพแวดล้อมในการเรียน ที่วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ อาจารย์ ครอบครัว เพื่อนและมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ณ ปัจจุบัน

1.2 คัดเลือกแนวคิดและตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความผาสุกแห่งตน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการเรียนและความภาคภูมิใจในตนเอง และให้คำนิยามเชิงปฏิบัติการที่สามารถวัดค่าได้

1.3 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ส่งผลต่อความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.4 จัดระบบความสัมพันธ์ของแนวคิดทฤษฎีหรือตัวแปรที่น่าสนใจเป็นกรอบแนวคิด โดยใช้วิธีการ Backward Formulation เริ่มต้นจากตัวแปรตามคือ ความผาสุกแห่งตนย้อนกลับไปยังตัวแปรที่เป็นสาเหตุตามลำดับการเกิด (Antecedent Variables) ที่ละตัวแปร พร้อมทั้งตั้งสมมติฐานและใช้แผนภาพแสดงการเชื่อมโยงตัวแปรในโมเดล



2. เสนอโมเดลสมบูรณที่สร้างขึ้นเป็นสมมติฐานของการวิจัย

3. เลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) ซึ่งมีขั้นตอน เริ่มจากเลือกสถาบันการศึกษาตามประเภทของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่แบ่งเป็น 2 ประเภท (ไม่รวมวิทยาลัยชุมชน) ได้แก่ สถาบันการศึกษาของรัฐบาลที่มีจำนวนทั้งสิ้น 80 สถาบัน ประกอบด้วย สถาบันการศึกษาของรัฐ สถาบันการศึกษากำกับของรัฐ สถาบันการศึกษากำกับของรัฐ (ราชภัฏ) สถาบันการศึกษากำกับของรัฐ (ราชวมงคล) โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) และสถาบันการศึกษาเอกชนที่มีจำนวนทั้งสิ้น 72 สถาบัน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยเอกชน สถาบันเอกชนและวิทยาลัยเอกชน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย จากนั้นให้เลือกนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่เลือกมาเป็นตัวอย่างตามโดยวิธีการเลือกตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) ให้ได้จำนวนที่เป็นไปตามสัดส่วนของนักศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมต่อการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรล จำเป็นต้องใ้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่พอสมควร ชูแมคเกอร์และโลแมกซ์ แฮร์และคณะ (Schumacker & Lomax, 1996; Hair et al., 1998) อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, หน้า 311) เสนอให้ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 10-20 คน ต่อตัวแปรในการวิจัยหนึ่งตัวและจากสูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 5% ตัวจึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 398 คน เพื่อให้การวิจัยแม่นยำขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 450 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามลักษณะของนักศึกษาและแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับความผาสุกแห่งตน ความภาคภูมิใจในตนเองและสภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. คำนวณค่าสถิติพื้นฐานที่แสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา ได้แก่ ค่าสัดส่วน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หากค่าความสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรทั้งหมดในโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุ ทำให้ได้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล

3. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุตามโมเดล ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยวิธีไลต์ลิสต์สูงสุด (Maximum Likelihood Estimate: ML)

4. ค่าสถิติความกลมกลืน (Goodness of Fit Measure) เป็นค่าสถิติที่ตรวจสอบความตรงในภาพรวมทั้งหมดของโมเดล ค่าสถิติในกลุ่มนี้มี 4 ประเภท (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542: 42 - 48) ได้แก่

4.1 ค่าสถิติไคว-สแควร์ (Chi-square Statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์หรือไม่ ถ้าค่าสถิติไคว-สแควร์ มีค่าเข้าใกล้ศูนย์หรือเท่ากับจำนวนองศาอิสระ (Degree of Freedom) มาก แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.2 ดัชนีความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ค่าดัชนี GFI มีค่าอยู่ระหว่าง 0-1 โดยที่หากมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์



4.3 ดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) เมื่อนำดัชนี GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดของตัวแปรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดัชนี AGFI มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.4 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษส่วน (Root Mean square Residual: RMR) เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของค่าดัชนี โดยที่ค่า RMR ค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. เศษเหลือหรือค่าความคลาดเคลื่อน

การตรวจสอบความตรงของโมเดลอิสระ ควรพิจารณาเศษเหลือควบคู่ไปกับดัชนีตัวอื่นๆ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม LISREL ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคลาดเคลื่อนหลายแบบ แต่ละแบบใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบความตรงของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดังนี้

5.1 เมทริกซ์ความคลาดเคลื่อนในการเทียบความกลมกลืนของโมเดล (Fitted Residuals Matrix) เมทริกซ์ระหว่างผลต่างของเมทริกซ์ S ซึ่งจะรวมทั้งความคลาดเคลื่อนในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ซึ่งค่านี้ควรมีค่าไม่เกิน 2.00 ถ้าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล หากค่ายังเกิน 2.00 ต้องทำการปรับโมเดลใหม่

5.2 คิวพล็อต(Q-plot) เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอไทล์ปกติ (Normal Quartile) ถ้าได้กราฟที่มีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุม ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5.3 ค่ารากกำลังสองความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) ของ Steger (1990 อ้างถึงใน Joreskog & Sorbom, 1999: 124) ค่าสถิติตัวนี้ถูกพัฒนาจากความเชื่อเกี่ยวกับข้อตกลงเบื้องต้นของค่าไค-สแควร์ ที่ว่าโมเดลการวิจัยมีความตรงนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง จึงปรับการคำนวณ โดยการประมาณค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการที่โมเดลไม่เป็นจริงในกลุ่มประชากรเข้ามาพิจารณาด้วยและเรียกสถิติตัวนี้ว่าฟังก์ชันความแตกต่างจากประชากร (Population Discrepancy Function: PDF) เนื่องจากเมื่อเพิ่มจำนวนพารามิเตอร์อิสระ ค่าสถิติที่ลดลงเพราะค่าสถิติตัวนี้ขึ้นอยู่กับค่าองศาอิสระ

5.4 ดัชนีตัดแปลงโมเดล (Model Modification Indices) เป็นค่าสถิติเฉพาะของค่าพารามิเตอร์แต่ละตัวมีค่าเท่ากับค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) ที่จะลดลงเมื่อกำหนดให้ค่าพารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นค่าพารามิเตอร์อิสระค่าดัชนีนี้เป็นประโยชน์มากสำหรับนักวิจัยในการตัดสินใจปรับโมเดลให้ดีขึ้น แต่ทั้งนี้นักวิจัยต้องทำการปรับอย่างมีความหมายในเชิงทฤษฎีและแปลความหมายค่าพารามิเตอร์นั้น ๆ อย่างชัดเจน

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน แสดงให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 79.8 ซึ่งคิดเป็นคณะศิลปศาสตรร้อยละ 32.7 รองลงมาเป็นคณะวิทยาศาสตร์ร้อยละ 26.4 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 92.0 สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาและมีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัดมากที่สุด

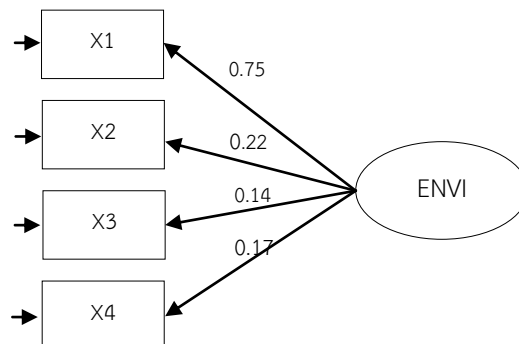


ร้อยละ 76.9 โดยที่ระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่นี้ พบว่าอยู่หอพักกับเพื่อนมากที่สุดร้อยละ 45.1 รองลงมาคืออาศัยอยู่กับบิดา มารดา ร้อยละ 22.7 โดยจะพบว่ามีร้อยละ 16.4 ที่อาศัยอยู่เพียงลำพัง เมื่อพิจารณาจากการมีโรคประจำตัวพบว่า ร้อยละ 21.3 มีโรคประจำตัว ซึ่งในจำนวนนี้เป็นโรคมุมแพ้มากที่สุดร้อยละ 60.4 และหากเมื่อพิจารณาถึงผู้อุปการะหลักพบว่า เป็นบิดามารดามากที่สุดร้อยละ 70.7 และจะพบว่ามีเพียงร้อยละ 2.5 เท่านั้นที่หารายได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยที่สุดแต่เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของบิดา มารดา พบว่ามีระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาไปจนถึงระดับปริญญาตรีด้วยสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งพบว่ามีบิดา มารดาที่ไม่ได้รับการศึกษาด้วยสัดส่วน 0.9 และ 2.2 ตามลำดับ โดยที่ทั้งบิดา มารดาประกอบอาชีพอิสระ ค้าขาย หรือธุรกิจส่วนตัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.0 และ 39.3 ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วทั้งบิดามารดาจะมีรายได้มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝง

เป็นการวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดของตัวแปรแฝง 3 ตัวแปร ได้แก่ สภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเองและความผูกพันแห่งตน โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบ่งออก 3 โมเดล ดังนี้

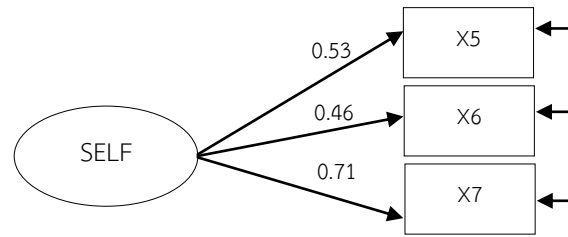
1. โมเดลการวัดสภาพแวดล้อม (ENVI) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน(X1) ครอบครัว (X2) มหาวิทยาลัยที่ศึกษา(X3) และเพื่อน (X4)



ภาพประกอบที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดสภาพแวดล้อมในการเรียน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดสภาพแวดล้อมพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่า ไคสแควร์มีค่าเท่ากับ 4.38 มีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.112 ทิ้งศาอิสระเท่ากับ 2 น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกตัว โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.34, 0.26, 0.29 และ 0.52 ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 4 ตัวแปรเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงสภาพแวดล้อม

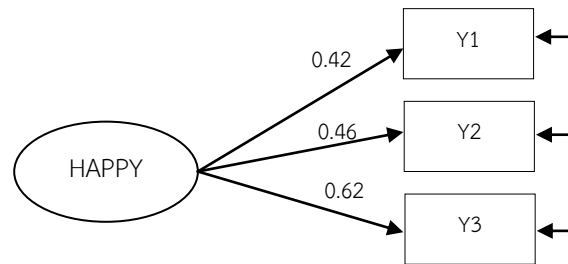
2. โมเดลความภาคภูมิใจในตนเอง (SELF) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรด้านสังคม (X5) ด้านการศึกษา (X6) และ ตัวแปรด้านครอบครัว (X7)



ภาพประกอบที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลความภาคภูมิใจในตนเอง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดความภาคภูมิใจในตนเองพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไคสแควร์มีค่าเท่ากับ 0.18 มีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.67 ที่องศาอิสระเท่ากับ 1 น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกตัว โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.48, 0.22 และ 0.31 ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 3 ตัวแปรเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงความภาคภูมิใจในตนเอง

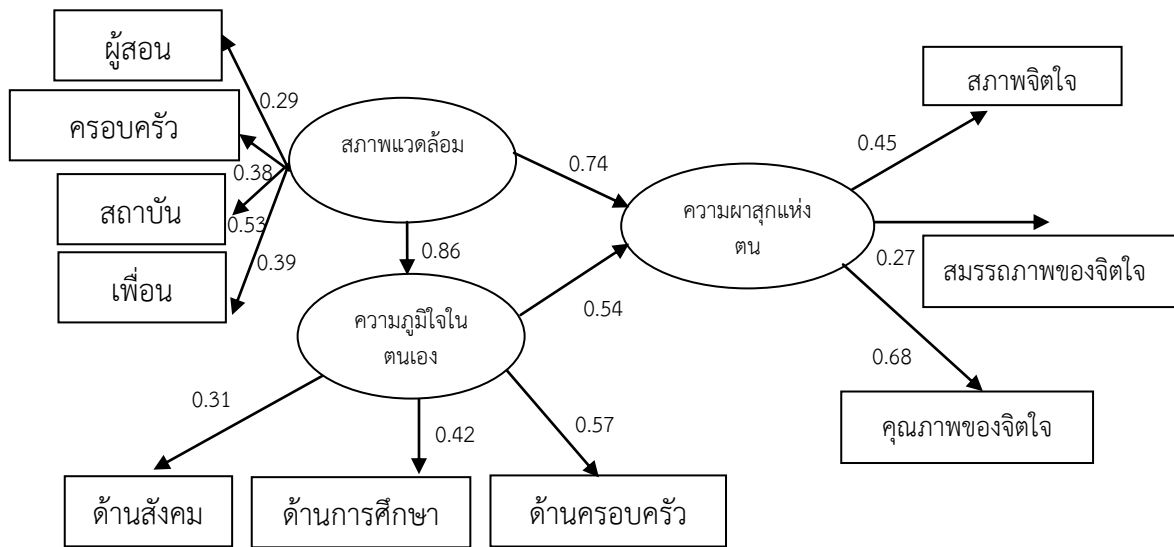
3. โมเดลความผาสุกแห่งตน(HAPPY) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรสภาพจิตใจ (Y1) สมรรถภาพของจิตใจ (Y2) และคุณภาพของจิตใจ (Y3)



ภาพประกอบที่ 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลความผาสุกแห่งตน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดความภาคภูมิใจในตนเองพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่า ไคสแควร์มีค่าเท่ากับ 0.53 มีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.74 ที่องศาอิสระเท่ากับ 1 น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกตัว โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.42, 0.46 และ 0.62 ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 3 ตัวแปรเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงความผาสุกแห่งตน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิเคราะห์ในตอนนี้จะนำเสนอแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดล คือ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามสมมติฐาน พร้อมทั้งเสนอค่าสถิติที่แสดงค่าขนาดอิทธิพลและความสอดคล้องกับโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์



ภาพประกอบที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

จากภาพประกอบที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยพิจารณาจากค่าสถิติของโมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าสถิติทดสอบไคสแควร์เท่ากับ 1.645 มีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.464 ที่องศาอิสระเท่ากับ 2 มีค่า RMSEA = 0.000 RMR = 0.017 SRMR = 0.032 NFI = 0.997 NNFI = 1.000 GFI = 0.998 และ AGFI = 0.978 จึงสรุปได้ว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าพารามิเตอร์แต่ละเส้นพบว่า สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความภูมิใจในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.86 ความภูมิใจในตนเองมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผาสุกแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.54 และสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผาสุกแห่งตนและมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกผ่านความภูมิใจในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.96 และผลการพิจารณาความสมเหตุสมผลของขนาดและทิศทางของค่าพารามิเตอร์แต่ละเส้นพบว่า มีความสมเหตุสมผลในเรื่องของทิศทาง โดยที่ตัวแปรสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความผาสุกแห่งตนมากกว่าตัวแปรความภูมิใจในตนเอง



ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผาสุกแห่งตนของนักศึกษา

ตัวแปรผล	ความภูมิใจในตนเอง			ความผาสุกแห่งตน		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
สภาพแวดล้อม	0.86** (0.10) 5.49	-	0.86** (0.10) 5.49	0.96** (0.17) 6.01	0.22** (0.19) 2.09	0.74** (0.08) 4.42
ความภาคภูมิใจในตนเอง	-	-	-	0.54** (0.16) 3.44	-	0.54** (0.16) 3.44

หมายเหตุ **p < 0.01 ตัวเลขในวงเล็บ คือ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

TE = ผลรวมอิทธิพล, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง

สมการโครงสร้างตัวแปร

	สภาพแวดล้อม	ความภูมิใจในตนเอง
R^2	0.59	0.72

ตารางที่ 2 เมทริกซ์สัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรแฝง

	WELL	ENV	SELF
WELL	1.00		
ENV	0.75	1.00	
SELF	0.79	0.67	1.00

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความผาสุกแห่งตนของนักศึกษา โดยส่งผ่านตัวแปรความภูมิใจในตนเอง เพราะสภาพแวดล้อมทางการเรียนหรือบรรยากาศในการเรียนที่ประกอบด้วยผู้สอนและมหาวิทยาลัย จะมีส่วนช่วยส่งเสริมความเป็นตัวเองของนักศึกษา โดยผู้สอนที่สามารถส่งเสริมให้นักศึกษามีความเป็นอิสระทางความคิด เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นระหว่างเรียนหรือได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิด ประกอบกับการที่สถาบันมีทรัพยากรและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การทำกิจกรรม การแสดงออก ก็จะทำให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้ด้วยตนเองหรือบรรลุวัตถุประสงค์ในกิจกรรมนั้น ๆ ตามความสามารถของตนเองได้ จึงเกิดความสุข

นอกจากนี้การสนับสนุนของครอบครัวให้นักศึกษาสามารถแสดงออกภายใต้การดูแล ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้นักศึกษามีความคิดเป็นของตัวเอง สามารถผลักดันให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำสิ่งต่าง ๆ และชื่นชมกับผลสำเร็จที่ได้รับจนเกิดความภูมิใจในตนเอง ซึ่งส่งผลต่อความสุขที่ได้รับ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของครออลนิกและไรอัน (Ryan & Grolnick, 1989, pp. 143-154) ที่ได้ศึกษารูปแบบของบิดามารดา ที่มีความเกี่ยวข้องกับการกำกับตนเองและความสามารถในการเรียนของเด็ก โดยกลุ่มตัวอย่าง



ที่ศึกษาคือ ผู้ปกครองของเด็กและครูจาก 20 ชั้นเรียน นักเรียน 480 คน บิดา 300 คน มารดา 350 คน พบว่าการรับรู้สภาพแวดล้อมที่มีความกดดันน้อยและรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวกเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเอง แรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเองมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง และเป็นการเพิ่มความสามารถของนักเรียน

จากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษามากที่สุด ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมและมีการดำเนินงานตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจในการเรียน

สรุป

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ระดับ 0.01 สรุปได้ว่า ความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและความภูมิใจในตนเองโดยพบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าพารามิเตอร์แต่ละเส้นของโมเดลความสัมพันธ์พบว่า สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความภูมิใจในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความภูมิใจในตนเองมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจแห่งตนและมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกผ่านความภูมิใจในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจากความสัมพันธ์นี้สามารถนำไปใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในตนเองจะเป็นส่วนช่วยให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจในการเรียนได้

เอกสารอ้างอิง

- จุฬากานต์ กิ่งเนตร. (2539). ผลของระบบการพยาบาลแบบสนับสนุนและการให้ความรู้ต่อความ พึงพอใจในชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งเม็ดโลหิตขาวที่ได้รับเคมีบำบัด. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2557, จาก การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เว็บไซต์: <http://www.nesdb.go.th/>
- Campbell, A. (1979). Subjective measures of well-being. *American Psychology*, 31 (1), 117- 124.
- McDowell, I., & Newell, C. (1987). *Measuring health: A guide to rating scales and questionnaires*. New York: Oxford University.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1999). PRELIS 2: User's Reference Guide. Lincolnwood, IL: Scientific Software International, Inc.

Ryan, R. M., & Grolnick, W. S. (1989). The inner resources of academic performance. A Process model of parent influences on achievement. Paper presented at the biannual meeting of the American Educational Research Association, San Francisco.